

16017358

Gedeputeerde Staten

bericht op brief van: de voorzitter van Provinciale Staten
p/a Statengriffie

i/w kenmerk: -

ons kenmerk: 16017309

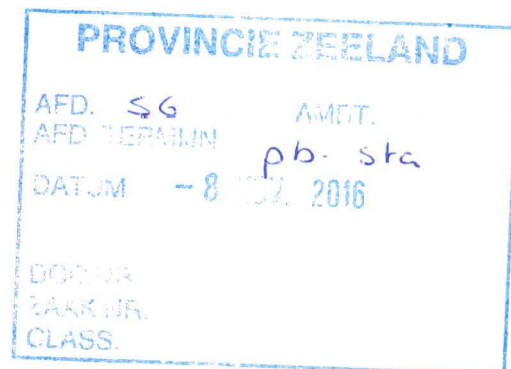
afdeling: Ontwikkeling

bijlage(n): -

behandeld door: J. Maljaars / M. Geerts / D. Kruis

doorkiesnummer: 0118-6311 66

onderwerp: Stand van zaken NPW programma november 2016

verzonden:

- 8 NOV. 2016

Middelburg, 8 november 2016

Geachte voorzitter,

Zoals bekend heeft de Provincie de uitvoeringstaak voor het Natuurpakket Westerschelde op zich genomen. Bij de rapportage 'grote projecten' wordt u op hoofdlijnen geïnformeerd over de voortgang. Januari 2016 hebben wij u met een brief geïnformeerd over de actuele stand van zaken waarbij wij specifiek stil stonden bij de opgave, de risico's en de maatschappelijke effecten. In vervolg op deze rapportage geven wij u met deze brief een actueel en samenhangend beeld van de voortgang van het NPW-programma en de NPW-projecten. Deze brief is een aanvulling op de reguliere kwartaalrapportage en met name gericht op de inhoudelijke voortgang.

De opgave van het Natuurpakket Westerschelde (NPW) is het creëren van 600 ha estuariene natuur voor de Westerschelde als herstelmaatregel voor de slechte staat van instandhouding. In het Verdrag Uitvoering Ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium is tussen Vlaanderen en Nederland afgesproken dat daarvoor het Zwin wordt uitgebreid (10 ha) en in de Hedwigepolder estuariene natuur wordt gerealiseerd (295 ha). Voor het zgn. Middengebied heeft de toenmalige minister van LNV in 2008 ingestemd met een Zeeuws voorstel t.w. 35 ha estuariene natuur bij Perkpolder, 53 ha (gewogen) Waterdunen en 216 ha (gewogen) kwaliteitsverbetering door buitendijkse maatregelen.

Wanneer wij thans een tussenbalans opmaken voor het totale programma dan geldt het volgende. Van de opgave van 600 ha is 35 ha (Perkpolder) gerealiseerd, 119 ha (Zwin + Waterdunen + Baalhoek + Knuitershoek) in uitvoering, 295 ha (Hedwigepolder) in een juridische procedure rond de onteigening en 159 ha (Bath + Hoofdplaat + Ossenisse) in planvoorbereiding. Hieronder wordt op de afzonderlijke projecten ingegaan en aan het slot wordt ingegaan op het programma als totaal.

1. Hertogin Hedwigepolder (295 ha)

Sinds het kabinetsbesluit eind 2012 om definitief de Hedwigepolder te ontpolderen is voortvarend gewerkt aan de juridisch-planologische en technische voorbereiding van het project Hedwigepolder, als één van de meest prominente onderdelen van het NPW. Het Rijksinpassingsplan is vastgesteld en met een uitspraak van de Raad van State op 12 november 2014 is het onherroepelijk geworden. Inmiddels heeft de heer De Cloedt de Staatssecretaris van EZ en de Minister van I&M verzocht dit besluit te herzien op grond van het arrest van het Europese Hof van Justitie van 1 juli 2015 dat gaat over de implementatie van de Kader Richtlijn Water. Het verzoek is inmiddels afgewezen.

Nadat het Rijksinpassingsplan onherroepelijk is geworden, zijn de gronden in eigendom van de heer De Cloedt via de publicatie van het Kroonbesluit op 12 december 2014 voor onteigening aangewezen. De rechtbank heeft op 8 juni 2016 de vordering toegewezen aan de Staat. De heer De Cloedt heeft op 5 juli 2016 cassatie ingesteld bij de Hoge Raad. De datum van 3 februari 2017 is vastgesteld voor de pleidooien. Ingeschat wordt dat de cassatieprocedure pas medio 2017 met een arrest zal zijn afgerond. In deze onteigeningszaak komen de grondslagen van het onteigeningsrecht aan de orde en dat kost veel tijd. Als gevolg daarvan is er sprake van vertraging en zal de realisatie niet voor 2020 zijn afgerond. Inmiddels hebben het Rijk en de Provincie

overeenstemming over het feit dat daarom de convenantsperiode wordt verlengd tot en met 2022. Dit betreft een technische wijziging van data en raakt de principes van het convenant niet.

Naast de juridische procedure tot onteigening loopt het traject van schadeloosstelling. De schadeloosstellingsprocedure is door de rechtbank in juni 2016 officieel opgeschort in verband met de cassatie. Dit heeft overigens geen gevolgen voor de planning. De procedure over schadeloosstelling met eventueel een cassatie kan afgehandeld worden nadat de onteigende gronden al zijn overgedragen. Er vindt overleg plaats met pachters over planning en de mogelijkheid van gebruik van gronden.

De daadwerkelijke realisatie en inrichting van de Hedwigepolder gebeurt overeenkomstig het Verdrag door Vlaanderen door de afdeling Zeeschelde van het agentschap Waterwegen en Zeeschelde (W&Z). W&Z werkt aan het opstellen van een uitvoeringsgereed bestek, dat medio 2017 gereed moet zijn, met daarin de correcte en volledige borging van alle voorwaarden en eisen uit het Rijksinpassingsplan en de uitvoeringsbesluiten. De Provincie is hierbij nauw betrokken om te zorgen dat dat zorgvuldig plaatsvindt in samenspraak met belanghebbende partijen.

Bij het bestek wordt uitgegaan van de resultaten van een uitgevoerde optimaliseringsstudie. In deze studie is bekeken in hoeverre het oorspronkelijke geulen- en krekenselsel optimaal functioneert als nieuwe estuariene natuur. Dit heeft erin geresulteerd dat met minder graafwerk in het beschermde schor toch hetzelfde resultaat (conform het Rijksinpassingsplan en het projectplan) kan worden bereikt. Deze studie was in de planologische procedure toegezegd.

Onderwerpen waarvoor nog onderzoek moet worden afgerond voordat het bestek definitief kan worden opge maakt zijn archeologie, milieuhygiënisch onderzoek en de mogelijkheden van een laad- en losplaats. Daarnaast is het ten behoeve van de voorbereiding van de realisatie van belang dat alle noodzakelijke vergunningen op orde zijn. Het ging om de wijziging van c.q. aanvulling op de Natuurbeschermingswetvergunning, de Watervergunning en de ontheffing Flora- en faunawet.

Evenals bij Het Zwin is gebeurd, zullen bij de vaststelling van het bestek in een samenwerkingsovereenkomst afspraken worden gemaakt over het toezicht en de begeleiding van de realisatie door W&Z en de provincie Zeeland. Leidend daarbij is de rolverdeling in het Verdrag: Vlaanderen is verantwoordelijk voor de realisatie en de Provincie Zeeland begeleidt dit en coördineert de inbreng vanuit Nederland. Bij die begeleiding aan Nederlandse zijde worden in ieder geval de gemeente Hulst, Rijkswaterstaat, het waterschap Scheldestromen en de natuurbeheerder(s) betrokken. Vanuit deze rolverdeling is het ook W&Z die het bestek uiteindelijk vaststelt na instemming door de provincie Zeeland. Risico's bij de uitvoering liggen primair bij W&Z.

In het kader van de risicobeheersing van verzilting is opdracht verleend voor een zoet-/zoutmonitoring. Daarnaast werkt het Koninklijk Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee (NIOZ) samen met de Universiteit van Antwerpen aan een nieuw geavanceerd voorspellend model van de ontwikkeling van de estuariene natuur. Dat model zal behulpzaam kunnen zijn bij het toekomstig onderhoud en beheer.

Overigens is er nog geen toekomstig natuurbeheerder aangewezen. Weliswaar is Het Zeeuws Landschap betrokken bij de ontwikkelingen in het gebied maar dat vloeit voort uit haar rol als beheerder van het Verdrongen Land van Saeftinghe en van het Sieperdaschor.

Het selectieproces van de toekomstige beheerder van de Hedwigepolder stelt eisen aan transparantie en marktconformiteit. De voorbereidingen van dit proces is gestart. De daadwerkelijke selectie (te starten met publicatie van een belangstellingsregistratie) zal pas van start gaan als het onteigeningsproces is afgerond.

In het convenant tussen Nederland en de provincie Zeeland over de uitvoering van de Ontwikkelingsschets voor het Schelde-estuarium wordt de ontpoldering van de Hedwigepolder samen met de Vlaamse Prosperpolder gepresenteerd onder het kopje 'Groot-Saeftinghe'. Daarin ligt al de filosofie besloten die in het Rijksinpassingsplan is uitgewerkt nl. dat het doel is te komen tot een robuust en groot aaneengesloten natuurgebied met een samenhangend grensoverschrijdend beheer en met een meerwaarde voor de grensregio. Samen met het Verdrongen land van Saeftinghe en de Vlaamse natuurontwikkelingsgebieden bij de Haven van Antwerpen (Doelpolder, Nieuw Prosperpolder-Zuid en de Nieuwe Arenbergpolder) ontstaat er een uniek natuurgebied van 4700 hectare: een basis voor het Grenspark Groot-Saeftinghe.

Een breed palet aan organisaties en overheden aan Vlaamse en Nederlandse kant is hierbij betrokken.

Dit voorjaar is de aanvraag voor Europese Subsidie in het kader van Interreg V Vlaanderen Nederland toegekend en het Interregproject Groot Saeftinghe van start gegaan. De Europese Groepering voor Territoriale

Samenwerking Linieland van Waas en Hulst (EGTS Linieland), een bestuurlijke samenwerking van Nederlands en Vlaamse gemeenten en de provincies Oost Vlaanderen en Zeeland, is leadpartner van dit project. Er is een projectstructuur gecreëerd waarbij de EGTS het secretariaat voert; voorzitter van de stuurgroep voor het grenspark is de Zeeuwse gedeputeerde.

De cofinanciering vanuit de provincie Zeeland wordt gedekt vanuit het NPW. Vanuit de projectorganisatie NPW zijn twee onderdelen van groot belang. Ten eerste het tot stand komen van een grensoverschrijdend natuurbeheerplan. Vooruitlopend daarop en ter bevordering van de samenwerking tussen Het Zeeuws Landschap (HZL), Agentschap van Natuur en Bos (ANB) en Natuurpunt zijn vanuit de projectorganisatie kennismakingsbijeenkomsten geëntameerd. Ten tweede is de provincie Zeeland trekker voor de verkenning naar de identiteit van het grenspark, het passende grensparkconcept met bijbehorende business-cases en samenwerkingsvormen. Hier wordt binnenkort mee gestart. Hoewel dat niet direct onderdeel van de Interregaanvraag is, zal het creëren van meerwaarde en de mogelijkheid van recreatief medegebruik daarbij nadrukkelijk betrokken worden. Op 7 juli jl. is er een startbijeenkomst georganiseerd met de acht betrokken partners bij het Interregproject.

2. Het Zwin (10 ha)

Het rijksinpassingsplan is onherroepelijk en inmiddels is het gebied voorlopig aangewezen als Natura 2000-gebied. De taken, rollen en samenwerking voor de realisatiefase zijn vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst tussen het Agentschap Maritieme Dienstverlening en Kust (MDK) en provincie Zeeland. Overigens heeft MDK nog met drie andere partijen een overeenkomst gesloten. In de streek zijn bijeenkomsten gehouden om informatie te verstrekken over de realisatiefase.

De werken zijn eind maart 2016 gestart en lopen door tot 2019. Op dit moment loopt een discussie (met de aannemer) over de grondbalans in het gebied. De uit te graven klei lijkt niet van de kwaliteit te zijn, die vooraf op grond van steekproefmetingen werd verwacht, omdat het gebied veel heterogener is dan bij aanbesteding werd aangenomen. Een deel van de klei zal mogelijk niet gebruikt kunnen worden voor de aanleg en ophoging van de dijken. Er is nog geen definitief uitsluitsel gegeven door MDK maar onze verwachting is dat dit leidt tot meerkosten die overigens opgevangen kunnen worden in de begroting waarin een risicoreservering is opgenomen.

Voortvloeiend uit het "raamakkoord inzake het waterbeheer in een deel van de Oostkustpolder in functie van het duurzaam behoud en de uitbreiding van het Zwin als natuurlijk intertijdengebied waarvan de uitvoering gebeurt via het landinrichtingsproject Zwinpolders zal er in het Zwin mogelijk zoet water worden gespuid bij piekbelasting. Het pompgemaal dat nu bij de uitvoering is voorzien in het kader van de verziltingsmaatregelen, voorziet ook in deze mogelijkheid. Er wordt onderzoek gedaan om de verschillende alternatieven uit te werken en te beoordelen op hun effecten, o.a. voor het Nederlandse deel (in het Rijksinpassingsplan is hiermee nog geen rekening gehouden). De provincie Zeeland is door Vlaanderen uitgenodigd als deelnemer voor de planbegeleidingsgroep van het landinrichtingsproject zodat de gevolgen voor het Zwin gemonitord kunnen worden.

De grondverwerving is aan Nederlandse en Vlaamse kant gerealiseerd. Er dient echter nog een herschikking van grondbezit plaats te vinden t.b.v. het toekomstig beheer. Met het Zeeuws Landschap en het Waterschap vindt daarover afrondend overleg plaats.

Bij de monitoring is er een nulmeting voor natuur uitgevoerd en ligt op dit moment de nadruk op het monitoren van mogelijke negatieve effecten en het nemen van mitigerende maatregelen in bijzonder met betrekking tot mogelijke verzilting. Met omwonenden is overlegd over de nulmeting.

Met de gemeente Sluis is als uitvloeisel van het dorpsplan Retranchement gesproken over een brugverbinding tussen het dorp en het Zwin. Gebleken is dat dit moeilijk uitvoerbaar is. Op voorstel van de dorpsraad wordt thans gesproken over de aanleg van een fietsverbinding van Retranchement met Cadzand en de herinrichting van een kerkgebouw in Retranchement waarbij het een functie als dorpshuis kan vervullen. Die plannen worden uitgewerkt.

3. Projecten in het 'Middengebied' (295 ha)

Naast de projecten Zwin en de Hedwigepolder, zijn er binnen- en buitendijkse projecten aangewezen in het Middengebied. Dat moet ca. 300 ha natuur opleveren. Het pakket bestaat uit de projecten Perkpolder, Waterdunen en buitendijks natuurherstel, namelijk buitendijkse veenbank- en nevengeulprojecten. Inmiddels zijn enkele projecten al in de uitvoeringsfase.

1 – Perkpolder (35 ha)

Het project Perkpolder is een integrale gebiedsontwikkeling waarin woningbouw, buitendijkse natuur en recreatie moeten zorgen voor een nieuwe economische pijler in de kop van Hulst. Het Natuurpakket Westerschelde is alleen betrokken bij de ontwikkeling van de estuariene natuur. Op 25 juni 2015 is de eerste opening in de Scheldedijk gemaakt. Nu de uitvoering van de estuariene natuur in dit project volledig is voltooid is ook de eerste 35 hectare gereed die bijdraagt aan het NPW.

De financiële eindafrekening is ondertussen ontvangen. Het project is binnen het geraamde budget gerealiseerd.

2 – Waterdunen (53 ha)

Het project Waterdunen omvat de combinatie “verbetering en verhoging van de kustveiligheid met innovatie van het toeristisch product” en “de versterking van natuur en landschap”. Waterdunen is één van de acht zogenoemde ‘Zwakke Schakels’ van de Nederlandse kust. Binnen het project Waterdunen wordt 173 hectare nieuwe estuariene natuur gerealiseerd dat voor 53 ha meetelt in de opgave van het NPW. Het gaat hierbij om ‘gecontroleerde getijdenatuur’, het water stroomt door een getijdenduiker het gebied in en uit. Afronding van de realisatie is voorzien medio 2018. Realisatie is cruciaal voor het voldoen aan de opgave van het NPW. Om die reden en op basis van een businesscase, waarin is aangegeven welke werken nog moeten worden uitgevoerd om zekerheid te verschaffen over de realisatie van de estuariene natuur, heeft de provincie Zeeland voorgesteld de financiële bijdrage vanuit het NPW met maximaal € 3,75 mln. te verhogen. De Staatssecretaris van EZ heeft ingestemd met het voorstel van de provincie Zeeland op voorwaarde dat de provincie verantwoordelijkheid neemt voor het daadwerkelijk estuarien maken van het gebied. De instemming van de Staatssecretaris maakt deel uit van zijn reactie op de meerjarenkostenraming 2016. Inmiddels is deze extra bijdrage vanuit het NPW betrokken bij het voorstel voor de dekking van het gehele project Waterdunen dat is voorgelegd aan uw Staten op 4 november 2016.

3 - Buitendijks natuurherstel (216 ha)

Het programma bevat een pakket aan buitendijkse maatregelen op zeer zorgvuldig geselecteerde locaties, dat door het realiseren van kwaliteitsverbetering de natuur in de Westerschelde helpt te herstellen. De maatregelen worden fasegewijs uitgevoerd. Op basis van de morfologische en ecologische studie hebben Gedeputeerde Staten van Zeeland eind 2015 in overleg met het ministerie van Economische Zaken en Rijkswaterstaat Zeeland besloten tot het in procedure brengen van de buitendijkse veenbankprojecten bij Baalhoek en Knuitershoek.

Voorafgaand aan de start van de werkzaamheden is op 6 juli jl. een informatiebijeenkomst georganiseerd. De werkzaamheden voor Knuitershoek zijn op 22 augustus 2016 en voor Baalhoek op 12 september 2016 begonnen. Conform de planning worden de projecten juli 2017 opgeleverd. Monitoring van de resultaten start reeds na de eerste fase in het najaar 2016. Deze twee projecten zouden volgens de aanvankelijke raming 57 gewogen ha moeten opleveren. Uit de passende beoordeling blijkt dat dit een reëel aantal hectares is.

Het buitendijkse project Bath wordt momenteel nader uitgewerkt. Het ziet er naar uit dat de juridische procedure van vergunningverlening eind 2016 kan starten. Het benodigde voorwerk voor bestek en vergunningen wordt uitgevoerd. Wij gaan uit van aanbesteding in 2017 en start realisatie in 2018.

Bij het vaststellen van het buitendijkse maatregelenpakket in 2008 kregen de twee laatste maatregelen bij Hoofdplaat en Ossensisse de kwalificatie ‘kansrijk, mits...’. Deze maatregelen zijn risicovol omdat het niet eenvoudig is in te schatten wat de gevolgen zijn voor de geulen en platen en of daarmee de projecten ook juridisch haalbaar zijn. De vraag is ook of de opbrengst aan laagdynamische natuur zal overeenkomen met de eerdere ramingen. Momenteel worden deze projecten uitgewerkt. De verwachting is dat in de eerste helft van 2017 hier conclusies over kunnen worden getrokken.

4. Het programma Natuurpakket Westerschelde als totaal

Zoals in het begin van deze brief is gememoreerd zijn met het project Perkpolder de eerste 35 ha van de opgave van 600 ha estuariene natuur gerealiseerd. Andere projecten zijn in uitvoering. Met de extra financiële bijdrage uit het NPW voor Waterdunen is het risico op het niet halen van die hectares weggenomen.

Er zijn twee belangrijke risico's die nog resteren voor het halen van de opgave: nl. de uitspraak van de Hoge Raad in de onteigeningsprocedure van de Hedwigepolder en de nadere uitwerking van de buitendijkse projecten bij Hoofdplaat en Ossensisse. Aan het eerste risico valt weinig te beheersen behalve zorgdragen voor een zorgvuldige juridische inbreng. Van rijkszijde wordt die verzorgd door de landsadvocaat in overleg met de

programma-organisatie. Het tweede risico vergt zorgvuldige planuitwerking van de buitendijkse projecten, het betrekken van relevante partijen en zonodig een open oog voor eventueel andere soortgelijke kleinschalige oplossingen.

Tenslotte speelt op de achtergrond ook nog een risico dat het pakket maatregelen moet voldoen aan de eisen van de Europese Commissie. Nog steeds is er sprake van een 'ingebrekestelling' van Nederland die voorlopig alleen is opgeschort in afwachting van de realisatie van het Natuurpakket. Weliswaar is het rijk daar als eerste voor aanspreekbaar maar het werkt uiteraard door in de beoordeling van de resultaten van het programma.

Zoals jaarlijks te doen gebruikelijk hebben wij de Staatssecretaris van Economische Zaken voorgesteld om in te stemmen met de meerjarenkostenraming NPW 2016-2022 (MJKR 2016).

Oktober 2016 heeft de staatssecretaris ingestemd met:

- de verlenging van de looptijd van het Convenant tot en met 2022;
- de verlenging van de looptijd van de MJKR tot en met 2022 en de inzet van het extra budget van ~€ 4 mln. zijnde rente-inkomsten (~€ 2,0 mln.) en winst op de verkoop van grond (~€ 1,9 mln.);
- het voorstel dat de bestaande rekening-courant bij het Groenfonds voor het wegruilen van de grond wordt voor de periode 2017 t/m 2022 opgehoogd van € 7,5 mln. naar maximaal € 30 mln, dat de rentekosten t.l.v. het programma worden gebracht en dat de resterende grondvoorraad na afsluiting van het programma teruggaat naar het Rijk;
- het invoeren van de afspraak over de voorfinanciering van Sloe- en Tractaatweg uit NPW middelen van € 20 mln. en om € 6 mln. in 2016 t.l.v. het NPW te nemen;
- dat aan het project Waterdunen –als laatste, een aanvullende bijdrage- maximaal € 3,75 mln. wordt toegekend uit het NPW-budget, onder de voorwaarde dat de provincie de doelstelling voor estuariene natuur in Waterdunen daadwerkelijk realiseert.

Overeenkomstig de afspraken rond grote projecten vindt momenteel een uitgebreide risico-analyse plaats over de afzonderlijke projecten van het NPW en over het programma als totaal.

Vooruitlopend daarop kan worden gesteld dat het belangrijkste imago-risico is het niet halen van de opgave om 600 ha estuariene natuur te ontwikkelen. Daarover is hierboven al wat van gezegd. De belangrijkste financiële onzekerheden zijn de ontwikkeling van de grondprijzen i.v.m. de aanzienlijke grondvererving (Hedwige) en grondverkoop (ruilgrond), het tijdstip van terugbetaling voorfinanciering Sloe- en Tractaatweg en de raming van de uitvoeringskosten van buitendijkse maatregelen.

Hoogachtend,

gedeputeerde staten,

Drs. J.M.M. Polman, voorzitter

A.W. Smit, secretaris

